

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 ปัญหาด้านสุขาภิบาลอาหารในรถเร่

ปัญหาด้านโครงสร้าง คือ รถที่ใช้มีสภาพเก่า พื้นผุพัง โครงหลังคาและผ้าใบเก่า และขาด ซึ่งการปรับปรุงแก้ไขในด้านโครงสร้างยังไม่เห็นผลชัดเจน เนื่องจากต้องใช้งบประมาณสูงในการปรับปรุง

ปัญหาด้านผู้จำหน่ายอาหาร คือ การจัดวางสินค้า การแต่งกาย การกำจัดสัตว์และแมลงนำโรค การป้องกันการปนเปื้อน และพฤติกรรมส่วนบุคคล หลังดำเนินการผู้จำหน่ายอาหารมีการปรับปรุงให้ถูกหลักสุขาภิบาลอาหารดีขึ้น โดยบางปัญหาปรับปรุงด้วยการปรับเปลี่ยนวิถีปฏิบัติ เช่น การล้างมือหยิบจับอาหารข้ามชนิด ผู้จำหน่ายอาหารก็เปลี่ยนวิถีปฏิบัติด้วยการแบ่งบรรจุใส่ถุงก่อนออกจำหน่ายในแต่ละวัน

ปัญหาด้านอาหาร การปนเปื้อนจุลินทรีย์หลังดำเนินการจำนวนการปนเปื้อนจุลินทรีย์ในตัวอย่างอาหารพร้อมบริโภคลดลงอย่างเห็นได้ชัด แต่ยังคงพบการปนเปื้อนจุลินทรีย์สูงในภาชนะ เนื่องจากเป็นภาชนะที่สัมผัสกับอาหารสดเป็นประจำจึงได้มีการแยกภาชนะระหว่างอาหารสดกับผัก ผลไม้ อาหารพร้อมบริโภค การปนเปื้อนด้านเคมีพบการปนเปื้อนสารกำจัดศัตรูพืชในตัวอย่างผัก ผลไม้ จึงเสนอแนะให้ผู้จำหน่ายอาหารเปลี่ยนร้านที่ไปซื้อผัก ผลไม้มาจำหน่าย และเสนอแนะให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเฝ้าระวังการปนเปื้อนเป็นประจำ

1.2 ความรู้ของผู้จำหน่ายอาหาร

ความรู้ของผู้จำหน่ายอาหารก่อนดำเนินการ มีคะแนนเฉลี่ย \pm SD = 5.52 ± 0.33 ความรู้หลังดำเนินการมีคะแนนเฉลี่ย \pm SD = 7.91 ± 0.28 โดยมีความรู้ระดับดีเพิ่มขึ้น ร้อยละ 65.2 และคะแนนเฉลี่ยผลต่างเพิ่มขึ้นเท่ากับ 2.39 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลต่างความรู้ด้านสุขาภิบาลอาหารก่อนและหลังดำเนินการด้วยสถิติ Paired t-test พบแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ p-value < 0.001)

1.3 สุขลักษณะของรถเร่

รถเร่ทุกคันมีการปรับปรุงให้ผ่านเกณฑ์ตามข้อกำหนดเพิ่มมากขึ้น และรถเร่ที่ผ่านเกณฑ์ครบทั้ง 20 ข้อ จำนวน 5 คัน ร้อยละ 21.7 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนสุขลักษณะของรถเร่ก่อนดำเนินการมีคะแนนเฉลี่ย \pm SD = 12.74 ± 0.39 หลังดำเนินการมีคะแนนเฉลี่ย \pm SD = 18.52 ± 0.29

และคะแนนเฉลี่ยผลต่างเท่ากับ 5.78 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลต่างข้อกำหนดสุขลักษณะของรถเร่ก่อนและหลังดำเนินการด้วยสถิติ Paired t-test พบแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value < 0.001)

1.4 พฤติกรรมการจำหน่ายอาหาร

ผู้จำหน่ายอาหารมีพฤติกรรมด้านสุขาภิบาลอาหารถูกต้องเพิ่มขึ้น โดยพฤติกรรมการจำหน่ายอาหารก่อนดำเนินการมีคะแนนเฉลี่ย \pm SD = 5.00 \pm 0.28 หลังดำเนินการมีคะแนนเฉลี่ย \pm SD = 7.96 \pm 0.29 และคะแนนเฉลี่ยผลต่างเท่ากับ 2.96 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลต่างพฤติกรรมของผู้จำหน่ายอาหารก่อนและหลังดำเนินการ ด้วยสถิติ Paired t-test พบแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value < 0.001)

1.5 การปนเปื้อนด้านชีวภาพ

การวิเคราะห์ปริมาณจุลินทรีย์รวมในภาชนะอุปกรณ์ ก่อนดำเนินการผ่านเกณฑ์ร้อยละ 11.3 หลังดำเนินการผ่านเกณฑ์ร้อยละ 21.0 ปริมาณ โคลิฟอร์มแบคทีเรียในตัวอย่างอาหารพร้อมบริโภคร ก่อนดำเนินการผ่านเกณฑ์ร้อยละ 79.3 หลังดำเนินการผ่านเกณฑ์ร้อยละ 94.8 และมีผู้จำหน่ายอาหาร ก่อนดำเนินการผ่านเกณฑ์ร้อยละ 52.2 หลังดำเนินการผ่านเกณฑ์ร้อยละ 73.9 รวมจำนวน 143 ตัวอย่าง ก่อนดำเนินการผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ร้อยละ 45.5 หลังดำเนินการผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ร้อยละ 57.3 และมีความแตกต่างเท่ากับร้อยละ 11.9 เปรียบเทียบก่อนและหลังดำเนินการ ด้วยสถิติ McNemar's Chi-square test พบแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value = 0.011)

1.6 การปนเปื้อนด้านเคมี

ตรวจสอบสารเคมีเจือปน 6 ชนิด ได้แก่ สารกำจัดศัตรูพืช กรดซาลิซิลิก บอแรกซ์ ฟอรัมาลิน สารฟอกขาว และสารโพลาไรไนน้ำมันทอดอาหาร ตรวจพบสารกำจัดศัตรูพืช ระดับปลอดภัยจำนวน 5 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 4.3 ส่วนสารเคมีเจือปนชนิดอื่นตรวจไม่พบทุกตัวอย่าง

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งนี้

จากผลการศึกษา ปัญหาสุขาภิบาลอาหารในรถเร่และการแก้ไขปัญหา แม้ว่าหลังดำเนินการปรับปรุงจะมีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด แต่ยังมีปัญหาด้านสุขาภิบาลอาหารที่มีการปรับปรุงแก้ไขได้ต่ำ คือ การล้างมือขณะจำหน่ายอาหาร สภาพรถเร่เก่าและสกปรก และการล้างทำความสะอาดรถเร่เป็นประจำ การแต่งกายของผู้จำหน่ายอาหาร การปนเปื้อนจุลินทรีย์ และพบสารกำจัดศัตรูพืชในผักและผลไม้ ซึ่งอาจเป็นสาเหตุทำให้เกิดการปนเปื้อนของอาหาร

เมื่อผู้บริโภครับประทานอาหารเช้าเข้าไปก็จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพ จึงขอเสนอแนะการปรับปรุงสุขภาพอาหารเช้าในรถต่อไป ดังนี้

2.1.1 เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องควรมีการติดตาม ประเมินด้านสุขลักษณะของรถเป็นประจำและสม่ำเสมอเพื่อให้คำแนะนำ สนับสนุนและเป็นการกระตุ้นให้เกิดการปรับปรุงให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจต้องร่วมมือกันจากหลายฝ่าย เช่น เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เจ้าหน้าที่จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข ผู้จำหน่ายอาหาร เป็นต้น

2.1.2 หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรออกข้อบัญญัติ หรือเพิ่มเติมข้อบัญญัติเดิมให้ครอบคลุมถึงรถ เพื่อให้สะดวกในการควบคุม ดูแล ให้มีการปฏิบัติตามหลักสุขภาพอาหารเช้า โดยอาจปรับให้มีความเหมาะสมในแต่ละพื้นที่

2.1.3 ควรมีการตรวจสอบการปนเปื้อนด้านชีวภาพ เคมี และกายภาพเป็นประจำและคืนกลับข้อมูลผลการตรวจสอบให้ผู้จำหน่ายอาหารได้รับทราบ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงต่อไป

2.1.4 ควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรในเรื่องการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างถูกต้อง เพื่อลดปริมาณสารเคมีตกค้างในผลิตผลทางการเกษตร ซึ่งจะเป็นการแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุ หรือสนับสนุนให้เกษตรกรใช้สารสกัดจากธรรมชาติทดแทนการใช้สารเคมี

2.1.5 ส่งเสริมให้ประชาชนปลูกผักกินเอง รัวกินได้ หรืออาจมีการรวมกลุ่มกันเพื่อปลูกผักคนละชนิดแล้วมีการแบ่งปัน แลกเปลี่ยนผักกันภายในกลุ่ม

2.2 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

2.2.1 การนำรูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการไปใช้ต้องมีการกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมอบรมทุกคนมีส่วนร่วมในการเสนอความคิด และร่วมกันวิเคราะห์หาแนวทางแก้ไข จนได้ข้อตกลงร่วมกันซึ่งจะเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดการปรับปรุงได้ดี

2.2.2 การให้หน่วยงานท้องถิ่นเข้ามีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางแก้ไข หรือสนับสนุนงบประมาณในการปรับปรุง เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน จะทำให้ผู้จำหน่ายอาหารพยายามปรับปรุงให้ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด

2.2.3 เนื่องจากพื้นที่ที่ศึกษาไม่มีตลาดสด การแข่งขันทางธุรกิจจึงเกิดขึ้นเฉพาะรถจำหน่ายอาหารด้วยกัน การที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ต้องพิจารณาในจุดนี้ด้วยเพราะอาจมีลักษณะที่แตกต่างกัน

2.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.3.1 ควรมีการศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้จำหน่ายอาหารในรถเร่ เนื่องจากในแต่ละวันผู้จำหน่ายอาหารต้องใช้เวลาไปในการจัดซื้อสินค้า จัดเตรียมสินค้า ออกจำหน่าย 2 รอบ/วัน จึงอาจกระทบกับคุณภาพชีวิตของผู้จำหน่ายอาหาร

2.3.2 ควรมีการศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อรถเร่จำหน่ายอาหาร เพื่อทราบระดับความพอใจของประชาชนและสิ่ง que ประชาชนอยากได้รับจากรถเร่จำหน่ายอาหาร

2.3.3 ควรมีการศึกษาผลกระทบต่อสุขภาพของผู้จำหน่ายอาหารในรถเร่ เนื่องจากผู้จำหน่ายอาหารมีเวลาพักผ่อนน้อยมาก จึงน่าจะมีการศึกษาถึงผลกระทบต่อสุขภาพว่ามีอย่างไรบ้าง